

Hvordan snakke med barn om vold og overgrep?

En introduksjon til verktøyene
snakkemedbarn.no og
jegvet.no

Statsforvalteren i Oslo og Viken

Facebook [sfov.no](https://www.facebook.com/sfov.no)

Nettside statsforvalteren.no/ov

Program webinar

- 09.00-09.10: Introduksjon v/Statsforvalter i Oslo og Viken
- 09.10-10.00: Introduksjon til snakkemedbarn.no, RVTS-Øst
- 10.00-10.25: Pause+ spilling individuelt
- 10.25:10.55: snakkemedbarn.no fortsetter
- 10.55-11.05: Pause
- 11.05-11.45: Introduksjon til jegvet.no, RVTS Øst
- 11.50-12.00: Oppsummering ved Statsforvalter i Oslo og Viken

Det handler om bærekraftsmål...

Fra bærekraftsmål 16:

- Vesentlig redusere vold i alle former og dødsfall som skrives seg fra vold
- Stanse overgrep, utnyttning, menneskehandel og alle former for vold og tortur mot barn
- Sikre lydhøre, inkluderende, deltakerbaserte og representative avgjørelsesprosesser på alle nivå

Det handler også om rettighetene barn har etter FNs barnekonvensjon

Artikkel 2 – Ingen diskriminering

Rettighetene i Barnekonvensjonen gjelder alle barn, uten unntak. Staten skal sørge for at ingen blir diskriminert.

Artikkel 3 – Til barnets beste

Alt myndigheter og organisasjoner gjør som angår barn, skal ta hensyn til barnas beste. Staten skal sørge for at tilbud for barn følger regler som er bestemt.

Artikkel 4 – Statens ansvar

Staten har ansvaret for at barns rettigheter blir fulgt.

Artikkel 6 Retten til liv og utvikling

Staten skal så langt som mulig sørge for at barnet overlever og får utvikle seg.

Artikkel 12 Å si sin mening og bli hørt

Barnet har rett til å si meningen sin i alt som angår det. Barnets meninger skal telle.

Kilder:

<https://arkiv.unicef.no/barnekonvensjonen>

<https://www.barneombudet.no/for-barn-og-unge/barnekonvensjonen>

Artikkel 19 Beskyttelse mot misbruk

Staten skal beskytte barnet mot fysisk og psykisk mishandling, forsømmelse eller utnyttning.

Artikkel 24 Helse

Barnet har rett til best mulige helsetjenester og behandling for sykdom.

Artikkel 33 Om narkotika

Alle barn skal beskyttes mot narkotika.

Artikkel 34 Om seksuelt misbruk

Barnet skal beskyttes mot alle former for seksuell utnyttning og misbruk.

Artikkel 36 Om vern mot utnyttning

Alle barn skal alltid vernes mot å bli utnyttet.

Artikkel 39 Om rett til hjelp

Alle barn har rett på hjelp hvis de har opplevd noe vanskelig og skadelig.

Vi må samtidig huske at barnekonvensjonen er et udelelig hele

Kilder:

<https://arkiv.unicef.no/barnekonvensjonen>

<https://www.barneombudet.no/for-barn-og-unge/barnekonvensjonen>

Artikkel 4 Hvem har ansvaret

Det er staten som har ansvaret for disse rettighetene.

Hva betyr det?

De som bestemmer i kommunen der barn og unge bor, eller de som bestemmer i Norge, har ansvar for at barn og unge får oppfylt rettighetene sine. De må være sikre på at barn og unge sine rettigheter blir varetatt når de bestemmer.

Artikkel 42 Om barnekonvensjonen

Staten (og kommunen og fylkeskommunen) **skal passe på** at både barn, unge og voksne **vet om** barnerettighetene.

Hva betyr dette?

Barn og unge **skal kjenne til** hvilke rettigheter de har, og de skal vite at barnekonvensjonen finnes. Både skole og foreldre og samfunnet elles har **plikt på seg** til å lære barn og unge om barnekonvensjonen.

Nasjonale veileder: Psykisk helsearbeid barn og unge

Veilederen har fire hovedkapitler.:

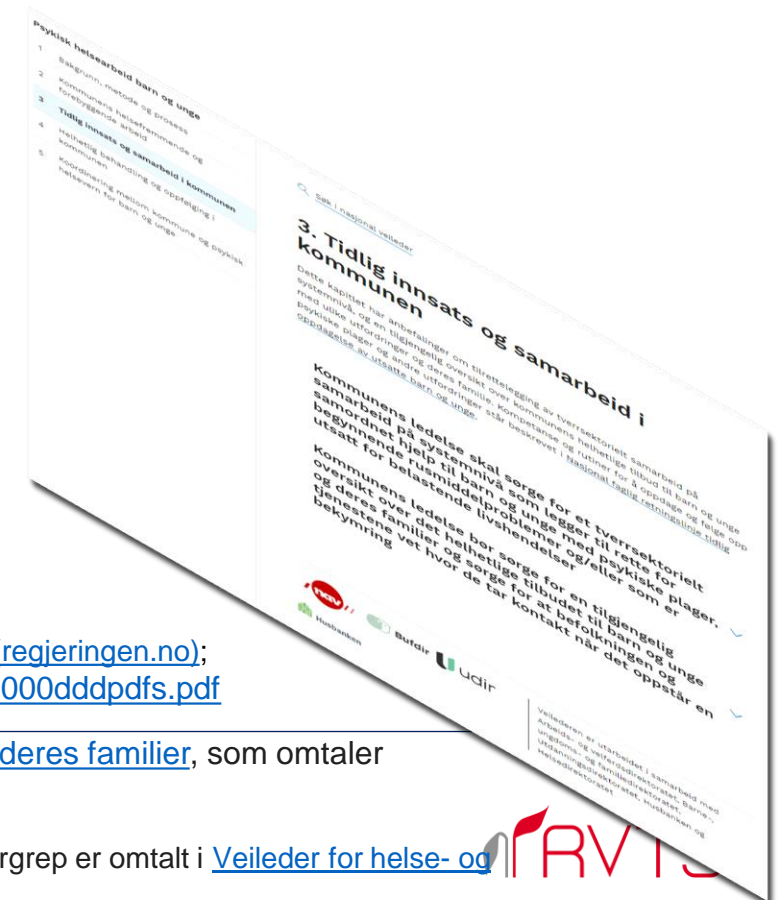
- Kommunens helsefremmende og forebyggende arbeid
- Tidlig innsats og samarbeid i kommunen
- Tidlig innsats og samarbeid i kommunen
- Helhetlig behandling og oppfølging i kommunen

- Lenke: [Psykisk helsearbeid barn og unge - Helsedirektoratet](#)

- Ses i sammenheng med *Opptappingsplan for psykisk helse (2023–2033)*. Lenke: [Meld. St. 23 \(2022–2023\) \(regjeringen.no\)](#); <https://www.regjeringen.no/contentassets/0fb8e2f8f1ff4d40a522e3775a8b22bc/no/pdfs/stm202220230023000dddpdfs.pdf>

- Det er grenseoppganger mellom denne veilederen og veileder til [samarbeid om tjenester til barn, unge og deres familier](#), som omtaler velferdstjenestenes plikt til samarbeid og forklarer lovendringene nærmere.

- Også relevant: Veiledning til hvordan tjenesten kan oppdage og følge opp barn og unge som opplever vold og overgrep er omtalt i [Veileder for helse- og omsorgstjenestens arbeid med vold i nære relasjoner \(NKVTS.no\)](#).

Introduksjon til snakkemedbarn.no

Bruk av snakkemedbarn.no

Målsetting med arbeidet:

- Å bli kjent med snakkemedbarn.no
- Å kunne bruke plattformen i arbeid med refleksjon i personalgruppen
- Å bli den trygge voksne som snakker med barn om sensitive tema som vold og overgrep

Introduksjon om vold og overgrep

«Vold er enhver handling rettet mot en annen person som – gjennom at denne handlingen skader, smerter, skremmer eller krenker – får personen til å gjøre noe mot sin vilje eller slutte å gjøre noe den vil.»

– Psykolog Per Isdal

Barn og unges erfaringer med vold (NKVTS 2019)

1 av 5

Nærmere en av fem har opplevd mer enn én form for vold i løpet av oppveksten.

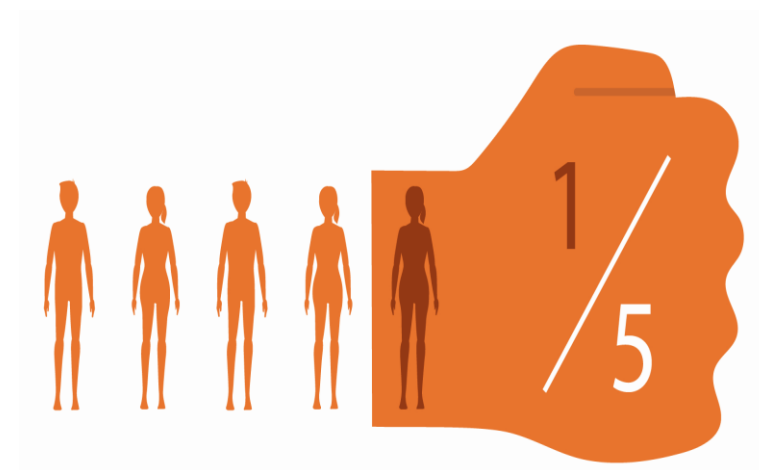
Jentene rapporterer i større grad enn guttene å ha vært utsatt for flere typer vold.

Ungdom som har opplevd **vold mot foreldrene** hjemme har også opplevd flere andre former for vold og overgrep mot seg selv.

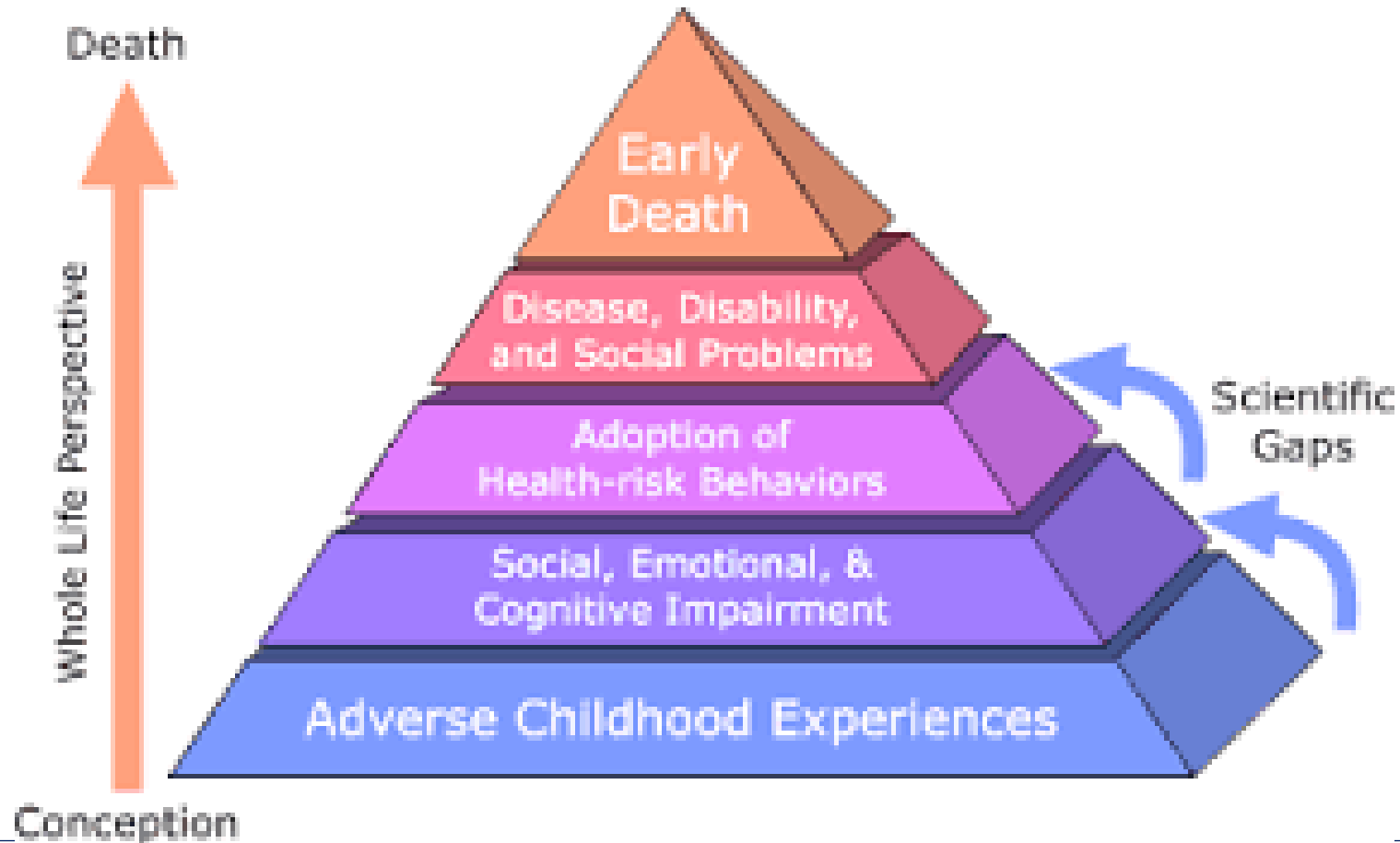

56% av de som har vært utsatt for fysisk vold har ikke fortalt det til noen

Visuallab/NKVTS

Vold og overgrep har store konsekvenser

Barn vet best hvordan de opplever sin livssituasjon

Voksne må vite mer om:

- Hva gjør vold med barn?
- Hva skal vi se etter?
- Hvordan kan voksne formidle til barn at vi er en trygg voksen de kan snakke med?

Et ekte dilemma

Det å utforske hva barn kan ha blitt utsatt for, er som å kaste seg ut i et mørkt hav av følelser...

Å ta del i det er følelsesmessig belastende...

Men å la det være gir dårlig samvittighet og er også ille

Ane Ugland Albæk (2019)

Vi må tørre å spørre og bruke kunnskapen vi har

Barn har rett til å uttale seg ifølge Barnekonvensjonen

- **Artikkel 3 – til barnets beste:** Ved alle handlinger som berører barn, enten de foretas av offentlige eller private velferdsorganisasjoner, domstoler, administrative myndigheter eller lovgivende organer, skal barnets beste være et grunnleggende hensyn.
 - **Artikkel 9 – å si sin mening og bli hørt:** Barnet har rett til å si sin mening i alt som vedrører det, og barnets meninger skal tillegges vekt.
 - **Artikkel 12-** Partene skal garantere et barn som er i stand til å gjøre danne seg egne synspunkter, retten til fritt å gi uttrykk for disse synspunkter i alle forhold som vedrører barnet, og tillegge barnets synspunkter behørig vekt i samsvar med dets alder og modenhet.
-

Livsmestring og helse i barnehagen

Rammeplan for barnehagen:

- Barnehagen skal ha en helsefremmende og forebyggende funksjon og bidra til å utjevne sosiale forskjeller. Barnas fysiske og psykiske helse skal fremmes i barnehagen.
- Barnehagen skal bidra til barnas trivsel, livsglede, mestring og følelse av egenverd og forebygge krenkelser og mobbing.
- Barna skal få støtte i å mestre motgang, håndtere utfordringer og bli kjent med egne og andres følelser.
- Gjennom den daglige og nære kontakten med barna er barnehagen i en sentral posisjon til å kunne observere og motta informasjon om barnas omsorgs- og livssituasjon. Personalet skal ha et bevisst forhold til at barn kan være utsatt for omsorgssvikt, vold og seksuelle overgrep, og vite hvordan dette kan forebygges og oppdages. Personalet skal kjenne til opplysningsplikten til barnevernet, jf. barnehageloven § 46.

Kap. 8 i barnehageloven om psykososialt miljø

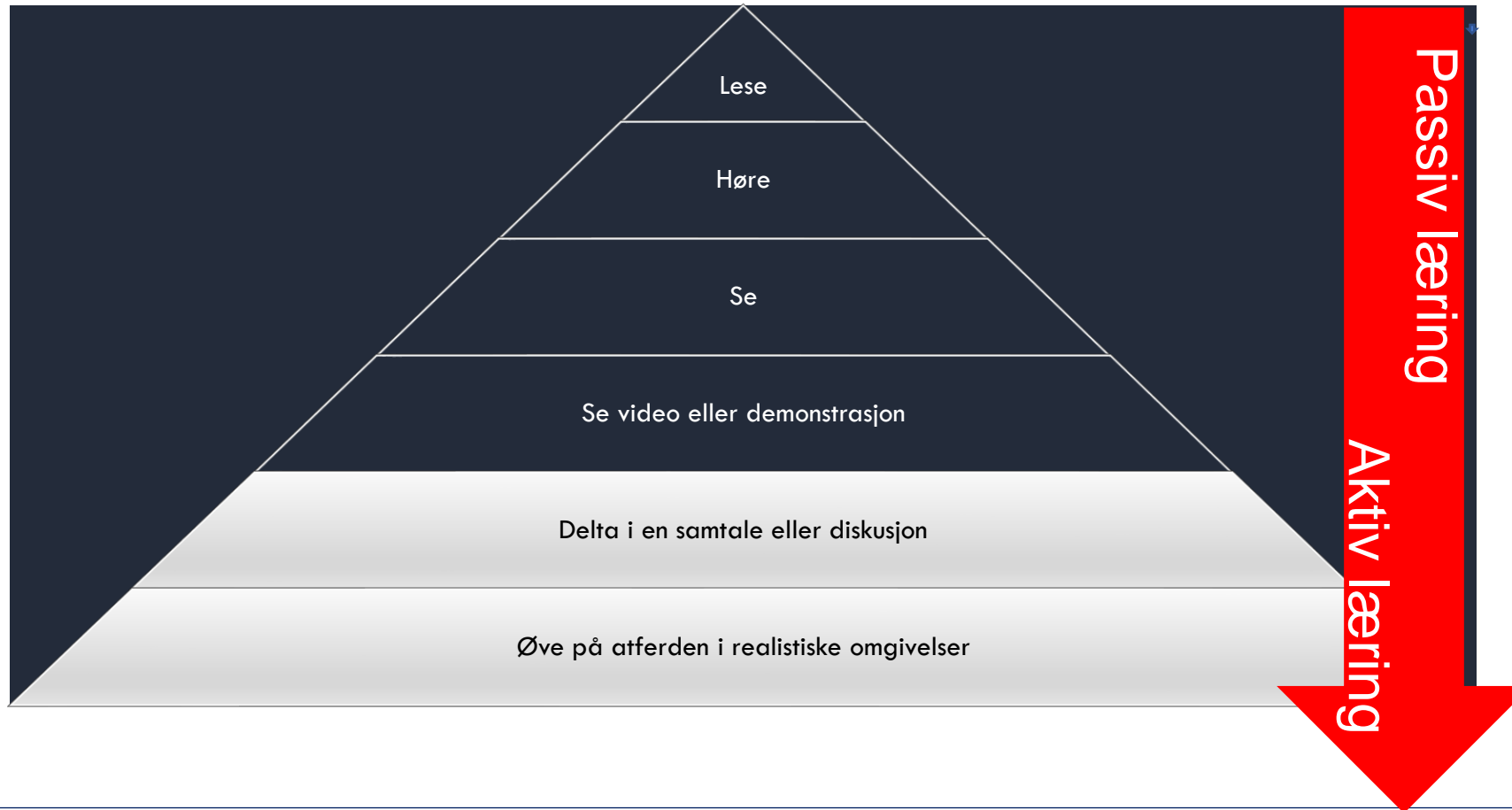
Livsmestring og helse i skolen

- Folkehelse og livsmestring er kommet inn som et tverrfaglig tema i skole. Det skal gi elevene kompetanse som fremmer god psykisk og fysisk helse, og som gir muligheter til å ta ansvarlige livsvalg. I barne- og ungdomsårene er utvikling av et positivt selvbilde og en trygg identitet særlig avgjørende.
- Livsmestring dreier seg om å kunne forstå og å kunne påvirke faktorer som har betydning for mestring av eget liv.
- Temaet skal bidra til at elevene lærer å håndtere medgang og motgang, og personlige og praktiske utfordringer på en best mulig måte.
- Verdivalg og betydningen av mening i livet, mellommenneskelige relasjoner, å kunne sette grenser og respektere andres, og å kunne håndtere tanker, følelser og relasjoner hører blant annet hjemme under dette temaet.
- Opplæringsloven § 15-3: Ansatte i skolen skal i sitt arbeid være oppmerksom på forhold som kan føre til tiltak fra barneverntjenesten.

(Udir.no, Opplæringsloven/Lov om grunnskole og videregående opplæring)

Opplæringsloven § 9: trygt og godt skolemiljø

Hvordan skape atferdsendring?

Hvordan kan simulering gjøre deg tryggere i samtaler?

- Du får mengdetrening i vanskelige samtaler.
- Du blir kjent med dine egne reaksjoner.
- Du kan prøve ut et svar du ikke ville valgt selv.
- Du får forslag til ting du kan si.
- Du får øving i å lytte til det barnet og ungdommen sier heller enn å følge din egen plan.
- Du øver på å balansere trygging og utforsking.
- Du får øve på å si vanskelige ting høyt.
- Du får øve på å si vanskelige ting høyt sammen med kollegaer.

“Jeg vet at det er jeg som bestemmer over min kropp”

Bruk den nye læringsressursen «Jeg vet» for å gi barn i skolen og barnehagen kunnskap om vold, mobbing og overgrep.

Redd Barna

SALABY

Bufdir

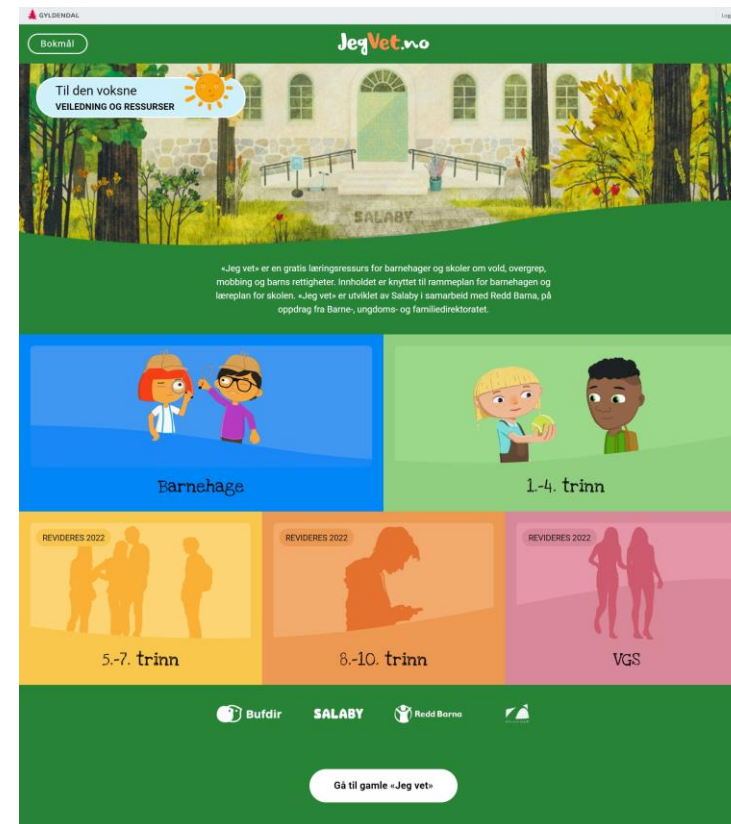
Les mer

JegVet.no

Introduksjon til «Jeg vet»

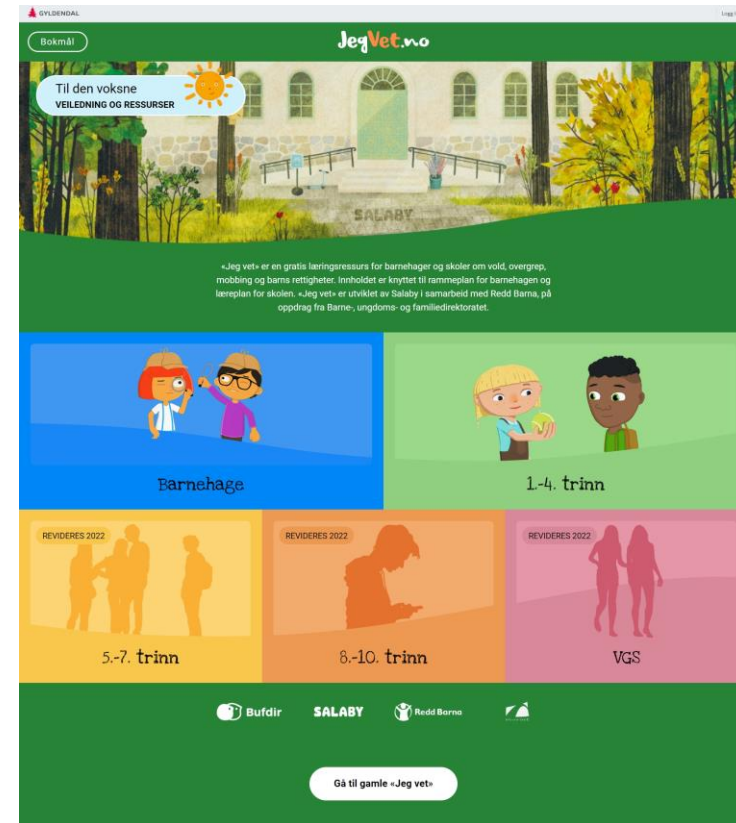
Hva er «Jeg vet»?

- En kunnskapsbasert og alderstilpasset læringsressurs om:
 - vold, overgrep og mobbing
- Utviklet for å støtte voksne i barnehager og skoler i arbeidet med å gi barn og unge alderstilpasset opplæring
- Filmer og læringsaktiviteter som danner utgangspunkt for voksenstyrte samtaler og refleksjon. Innholdet er sortert etter tema og alle sekvenser avsluttes med alderstilpassede aktiviteter som bearbeider fagstoffet.
- «Jeg vet» er utviklet av Salaby i samarbeid med Redd Barna, på oppdrag fra Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet.

Hvorfor «Jeg vet»:

- Opplæring om vold og seksuelle overgrep kan:
 - Ha en forebyggende effekt
 - Gi barn økt kunnskap, bedre ferdigheter og evne til å beskytte seg selv
- Forskningen finner ikke skadevirkninger av opplæring om vold og overgrep

«Jeg vet» bygger på innspill fra barn:

Barn og unge etterlyser opplæring kropp, relasjoner, seksualitet, grenser, vold, overgrep, retten til beskyttelse, hva som er lov og hva som ikke er lov

De ønsker opplæring av noen de kjenner og er trygg på

De vil ha opplæring som tar utgangspunkt i deres virkelighet og som involverer dem

Barn og unge forteller om opplæring som har vært av ulik kvalitet

GYLDENDAL

Logg inn

Bokmål

Jeg Vet.no

Jeg vet → 1.-4. trinn →

Å ha det fint sammen

Til den voksne
VEILEDNING OG RESSURSER

Økt 1: Hvordan ha det fint sammen?

Arbeid med klasse- og skolemiljø. Her blir vi kjent med Lisa, som ikke alltid får være med å leke. Vi får høre om hvilke rettigheter vi har på skolen - og om hvordan det gikk da Lisa ba om hjelp.

Gå til Økt 1

Økt 2: Detektiver etter en krangel

Hva skjer når vi krangler? Hvordan kan vi bli venner igjen etterpå? Og hvordan kan voksne hjelpe oss, om krangelen føles for vanskelig å løse selv?

Gå til Økt 2

Filmsklippene i undervisningsopplegget er hentet fra filmen «Klassevenner». Klikk her for å se filmen i sin helhet.

11:27

Se film: «Klassevenner»

«Jeg vet» i barnehage og skole-forankring

«Barnehagen skal bidra til trivsel, livsglede, mestring og følelse av egenverd, i tillegg til å forebygge krenkelser og mobbing»

"Jeg Vet" støtter flere av fagområdene:

- Kommunikasjon, språk og tekst
- Kropp, bevegelse, mat og helse
- Nærmiljø og samfunn

"Jeg Vet" er en positiv inngang til temaene - med fokus på rettigheter, grenser og mestring

Et verktøy som gir barn og unge kunnskap om vold, mobbing og seksuelle overgrep og støtter flere av kompetansemålene i læreplanen:

Samfunnskunnskap:

- Samtale om temaer knyttet til seksualitet, grensesetting, vold og respekt

Norsk:

- Sette ord på egne følelser og meninger
- Forklare hvordan man gjennom språkbruk kan krenke andre

Filosofi og etikk:

- Bruke FN's barnekonvensjon for å forstå barns rettigheter og likeverd (...)
- Samtale om respekt og toleranse og motvirke mobbing i praksis

Gruppeoppgave- jegvet.no

- Hvilke erfaringer har du med nettressursen jegvet.no?
- Hvordan ville dere strukturert en samling/ undervisning med dette som tema?
- Hvordan ville du forberede deg- hva trenger du for å bli forberedt?

Tips til videre arbeid med implementering

- Anbefaler å starte med snakkemedbarn.no i personalet, så gå videre med jegvet.no
- Leder setter av tid til kompetanseutvikling i personalgruppen
- Utarbeides en plan for implementering i et årshjul
- Kollegakultur: samarbeid og støtte fra kollegaer, arbeid med refleksjon over tid (kommunikasjonsferdigheter, holdninger verdisyn...)
- Utarbeide handlingsplaner for arbeid med vold i nære relasjoner
- Samarbeid med eksterne samarbeidspartnere- rutiner, retningslinjer

Avvergingsplikten og meldeplikten

Samfunnet vårt er avhengig av at vi bryr oss og tar vare på hverandre. Derfor har vi avvergingsplikt. Vi har alle plikt til å avverge alvorlige lovbrudd som vold og overgrep mot barn og unge. Om det ikke er trygt å gripe inn, har du likevel plikt til å varsle politiet. Husk at avvergingsplikten går foran taushetsplikten.

En viktig forskjell mellom bestemmelsene i barnevernloven og straffeloven bare kreves at det er «grunn til å tro», mens kunnskapskravet etter straffeloven § 196 og § 284 er at man finner det «sikkert eller mest sannsynlig».

Felles for bestemmelsene er at den enkelte som har informasjonen, selv har et personlig ansvar. **Dersom den enkelte ansatte selv mener det er grunnlag for å varsle enten politiet eller barnevernet, kan ikke han eller hun instrueres om å la være å varsle.** Det kan imidlertid etableres rutiner for at en leder skal stå for selve varslingen.

Et fellestrekk er også at den som har vurdert saken og varslet, **ikke kan utsettes for sanksjoner**, selv om det skulle vise seg at situasjonen ikke er så alvorlig som varsleren fryktet.

Nasjonale veileder: Psykisk helsearbeid barn og unge

Veilederen har fire hovedkapitler.:

- Bakgrunn, metode og prosess
- Tidlig innsats og samarbeid i kommunen
- Helhetlig behandling og oppfølging i kommunen
- Koordinering mellom kommune og psykisk helsevern for barn og unge

- Lenke: [Psykisk helsearbeid barn og unge - Helsedirektoratet](#)

- Ses i sammenheng med *Opptappingsplan for psykisk helse (2023–2033)*. Lenke: [Meld. St. 23 \(2022–2023\) \(regjeringen.no\)](#); <https://www.regjeringen.no/contentassets/0fb8e2f8f1ff4d40a522e3775a8b22bc/no/pdfs/stm202220230023000dddpdfs.pdf>

- Det er grenseoppganger mellom denne veilederen og veileder til [samarbeid om tjenester til barn, unge og deres familier](#), som omtaler velferdstjenestenes plikt til samarbeid og forklarer lovendringene nærmere.

- Også relevant: Veiledning til hvordan tjenesten kan oppdage og følge opp barn og unge som opplever vold og overgrep er omtalt i [Veileder for helse- og omsorgstjenestens arbeid med vold i nære relasjoner \(NKVTS.no\)](#).

Fortsett det viktige arbeidet deres!

Takk for i dag!

Statsforvalteren i Oslo og Viken

Facebook [sfov.no](https://www.facebook.com/sfov.no)

Nettside statsforvalteren.no/ov

